

El Karadavi, birbiri ardına patlayan Arap isyanlarında, Bahreyn hariç tutulursa, hep isyancıların tarafını tuttu.

Polis Müdürü ve Şeyh: Birleşik Arap Emirlikleri'nin İhvan'la İmtihani

Chief of Police and Sheikh: Ikhvan Test The United Arab Emirates Faces

Birol BAŞKAN

Abstract

This paper points to a growing tension between the authorities and the Muslim Brothers in the United Arab Emirates. Even though the tension has historical roots, the paper claims, Arab Spring and the gains the Muslim Brothers have made elsewhere in the midst of it has elevated the tension to higher levels. The paper makes several observations regarding why the UAE authorities have initiated a full scale attack against the Muslim Brothers.

Keywords: *Yusuf el Qaradawi, Dhahi Khalfan, the United Arab Emirates, the Islah Society of the UAE,*

El Karadavi, daha en başından Arap Bahar'ının en yüksek sestem destekleyicisi olmuştu. Muhammed Buazizi kendini yaktığında ki intihar İslam'da asla kabul edilebilir bir eylem değildir, el Karadavi bu genç adama karşı sempatisini asla gizlemedi.

Şeyh ve Arap Baharı

Birbiri ardına kopan Arap İsyanlarının Orta-doğu'daki otoriter rejimleri sarstığı hengâmede, Georgetown Üniversitesi'nin Katar kampüsünde İslam ve Demokrasi isimli bir ders veriyordum. Daha çok Batılı sosyal bilimci ve tarihçilerin konu ile alakalı görüşlerinin tartışıldığı bu derste, Katarlı bir öğrenci derse Yusuf el Karadavi'yi davet etmeyi teklif etti.

Hâlihazırda Dünya Din Adamları Örgütü'nün başkanlığını yapan el Karadavi, Mısır'ın prestijli medresesi El Ezher'den mezundu. 1960'lı yılların başında Katar'a yerleşen el Karadavi, Katar Üniversitesi'nin Şeriat ve Din İlimleri Fakültesinin kurucu dekanı ve Katar'ın muhafazakârlaşmasının hiç kuşkusuz en kritik ismiydi.¹ El Karadavi'nin bu kişisel arkaplanını düşündüğümde Şeyh'in kızılı-erkekli karışık bir derse gelmeyeceğinden emindim.² Mısırlı birçok arkadaşım da Şeyh'in dersime kesinlikle gelmeyeceğini iddia ediyordu. Hâlbuki Şeyh hepimizi yanılttı. Cuma namazlarını Şeyh'in Camisi Ömer bin Hattab'ta kıldığını sonradan öğrendiğim öğrencim, bana müjdeli haberi kısa bir süre sonra verdi.

Nisan ayının başlarında bir öğleden sonra Şeyh Yusuf el Karadavi dersime geldi. 15 civarında öğrencinin olduğu dersime, bir o kadar sayıda da başkaları geldi. Şeyh'i davet eden öğrencim dersin sorusunu eğip bükmeden Şeyh'e yöneltti. 'İslam, demokrasi ile bağdaşır mıydı?'

'Özünde evet' dedi Şeyh, 'fakat bazı detaylar da olmayabilir.' Daha çok vaaz-hutbeye benzeyen konuşmasında Şeyh daha çok 'öz' üzerinde durdu. Ayet ayet üzerine, hadis hadis üzerine... Şeyh hiçbirimizde kuşkuya mahal bırakmayacak şekilde İslam'ın zulme karşı olduğunu ve meleklerin lanet ettiği zalimlerin ise cehennemde kendilerini bulacaklarını anlattı.

Bir saate yakın süren konuşmasında sadece bir kez kişisel duygularını açığa vurdu Şeyh. Muhtemelen o an içinden çıktığı Müslüman Kardeşler'in Mısır ve diğer Arap ülkelerinde on yıllar boyunca maruz kaldığı zulümleri hatırlıyordu: 'Zulümden ve zalimlerden tiksiniyorum.'³

Öğrencilerim içindeki en seküler olanı bile Şeyh'in samimiyetini sorgulamadı. El Karadavi o zamana kadar birbiri ardına patlayan Arap isyanlarında, Bahreyn hariç tutulursa, hep isyancıların tarafını tuttu. El Karadavi'yi bu ortamda Suudi Arabistan, Mısır ve Suriye'deki meslektaşları ile kıyaslamak gerekir. Söz konusu ülkelerdeki din adamları isyanlar karşısında ya sessiz kalmışlardı ya da açıkça otoriter rejimlere destek vermişlerdi. Mesela, şu an Suriye'de isyancıların en önemli destekçilerinden olan Suudi Arabistan'da da protestolar başlayınca ülkenin en üst düzey din adamları el Suud ailesinden yana tavır koydu. Yayınladıkları bir fetvada din adamları, Suudilere gösterilere katılmayı dinen yasakladı ve ülkenin yönetici ailesinin altında birlik olmaya çağırdı.⁴ Benzer şekilde Suriye'nin ünlü din adamı Muhammed Ramazan El Buti de isyanların başından itibaren Beşir Esad'ı destekledi.⁵

El Karadavi ise daha en başından Arap Baharı'nın en yüksek sestem destekleyicisi olmuştu. Muhammed Buazizi kendini yaktığında ki intihar İslam'da asla kabul edilebilir bir eylem değildir, el Karadavi bu genç adama karşı sempatisini asla gizlemedi. El Cezire kanalında yayınlanan Şeriat ve Hayat programında El Karadavi, Allah'tan şeriate zıt bir harekette bulunan bu genci affetmesini istedi. Mısır'da da benzer kendini yakma eylemleri karşısında El Karadavi gençleri bundan vazgeçirmeye çalıştı. El Karadavi gençlerden Allah'ın bir nimeti olan bedenlerini yakmamalarını istedi. El Karadavi'ye göre ateşi o gençler değil, zalimler hak ediyordu. Fakat El Karadavi'nin amacı Tahrir Meydanındaki gençleri susturmak değildi. Sadece baskı ve zulme karşı daha İslami yöntemler kullanmalarını salık veriyordu. "Adaletsizlik ve zulme karşı direnmek için kendimizi öldürmek veya bedenlerimizi yakmaktan başka vesilelerimiz var."⁶

Mısır'da büyük çapta protestoların başladığı 25 Ocak 2011'den tam dört gün sonra El Cezire kanalından Mısırlılara seslenen El Karadavi, Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek gidene kadar protestolarına devam etmeleri çağrısı yaptı. Konuşmasında Mübarek rejimini kör, sağır ve aptal olarak tarif eden el Karadavi, Tunus'ta olanları örnek alarak Mübarek'e ayrılmasını tavsiye etti ve Mısırlılardan barışçıl protestolarına devam etmelerini istedi.⁷

Libya'da protestoculara da El Karadavi'nin desteği tamdı. Şeyh, Muammer Kaddafi'nin öldürülebileceğine dair bir fetva bile verdi. 'Her kim Kaddafi'yi öldürebilirse, öldürsün... böylece halkı ve ümmeti bu delinin şerrinden korumuş olur.'⁸ Şeyh, Esad rejimini de unutmadı. Protestoların en başından beri Suriye'deki protestocular için desteğini açık açık dile getirdi ve bunu defalarca yaptı. Esad'ın protestoculara baskısı devam ettikçe, Şeyh'inde söylemi sertleşti. 2011 yazında bütün dünyadan 107 din adamının imzaladığı fetvanın en başındaki isim Yusuf el Karadavi idi. Mısır Müftüsü Ali Cumaa ve Raşid Ganuşi'nin de aralarında olduğu din adamları grubu, Esad rejimini masum insanların kanını döken zalim bir rejim olarak tanımlarken, bütün Arap ve

Müslüman devletlerin Suriye'den elçilerini çekmeleri, Suriye'ye her türlü desteği durdurmalarını ve Esad rejimine karşı savaştan Hür Suriye Ordusu'nu desteklemelerini istedi.⁹

El Karadavi'nin Suriye'ye moral ve dini desteği takip eden aylarda da bitmeyecekti. 2012 yılının Mart ayında, katıldığı bir konferansta Şeyh, Beşar Esad'a 'fare' ve Hizbullah içinde 'bu Allah'ın partisi değil çünkü onun yolu haddi aşmak, cinayet ve zulümdür,' dedi.¹⁰ Arap ve İslam dünyasının, İslam Peygamberi'ne hakaret eden bir film yüzünden protestolarla ayağa kalktığı bir ayda bile Şeyh, Suriye'yi unutmadı ve Cuma vaazının önemli bir kısmını Suriye'de yaşanan drama ayırdı.¹¹

Sen de mi Brütüs?

Suriye'de kanlı trajedi devam ederken, 2012'nin Şubat'ında Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)' den gelen haberler Şeyh'i çileden çıkarmış olmalıydı. İddialara göre, BAE ülkede yaşayan bazı Suriyelilerin vizelerini iptal edip, sınır dışı etmişti. Suriyeliler sınırdışı edilmelerini Dubai'deki Suriye konsolosluğu önünde yaptıkları gösteriye bağlıyorlardı. BAE ise 30 civarında Suriyelinin vizelerinin iptalinin bu gösteri ile alakalı olmadığını, tanımlanmayan bazı siyasi aktivitelerinden dolayı olduğunu açıkladı.

Şeyh konuyu El Cezire kanalındaki haftalık programında gündeme getirir. "Bu aileleri kurban etmeleri onlar için haramdır. Yüz civarında aile, sokaklara atıldı. Bunlar insan değil mi? ... Bazıları vatandaşlıktan atıldı. Bu çok garip. Bu kardeşlerime, şayet Arap Müslümanlarsa, bir Arap Müslüman olarak tavsiye ediyorum... Müslüman yöneticilere Allah'tan korkmalarını söylemek ... bir Müslüman alim olarak benim görevim... Yöneticiler ümmete hizmetçidir. Onlara köle gibi muamele etmemeliler. Emirliklerin yöneticisi Şeyh Halife'ye, oğlu Şeyh Muhammed bin Halife'ye, yardımcısı, Muhammed bin Zayed'e sesleniyorum: Allah'tan ve hesap gününden korkun. Ölüm var ve ölümden sonra dirilme var, dirilmeden sonra hesap verme var, ceza, cennet ve cehennem ateşi var. Emirlik halkı Allah'tan kor-

kun. Emirliklerde yaşayanlar, onların hakları var. Yöneticiler sınırları geçmemeliler. Allah diyor ki: "Bunlar Allah sınırlarıdır. Öyleyse onları çiğneme-
meyin. Kim Allah'ın sınırlarını çiğnerse, onlar zalimlerdir."¹²

El Karadavi'nin açıklaması Dubai Polis Müdürü Zahi Halfan el Tamim'i tek kelime ile çığına çevirdi. Sosyal medya üzerinden, Zahi Halfan Yusuf El Karadavi'yi İnterpol kanalıyla tutuklama emri çıkarmakla tehdit etti. El Tamim'in tehdidine cevap Mısır'dan geldi. Müslüman Kardeşlerin sözcüsü Mahmud Gazlan, BAE'nin söz konusu tutuklamayı yapması durumunda bütün İslam dünyasının tepki vereceğini ve Yusuf el Karadavi'yi savunacağını öne sürdü. Kuveyt'de Müslüman Kardeşlerin önde gelen liderlerinden Tarik el Suwaydan da tartışmaya dahil oldu. TV programında güvenlik birimlerinin Yusuf el Karadavi gibi din adamları hakkında konuşurken daha nazik olmalarını salık veren el Suwaydan, BAE'yi tutuklama emrinin neticeleri konusunda uyardı.

Tartışmaya BAE Dış İşleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayed de katıldı ve Mısır hükümetinden Gazlan'ın sözleri ile alakalı açıklama istedi. Körfez İşbirliği Konsey'i Genel Sekreteri, Abdullatif el Zayani de Gazlan'ın açıklamalarını sorumsuzluk olarak niteledi ve Arapların ve Müslümanların birliğini bozduğunu söyledi.¹³

İddialara göre, Katar Emiri Şeyh Hamad bin Halife el Tani, tartışmayı yatıştırmak üzere bizzat Abu Dabi'ye gitti ve BAE başkanı ile görüşerek konunun kapanmasını istedi. El Cezire de El Karadavi'nin BAE ile alakalı açıklamaları keserek aynı programı tekrar yayınladı. Kısa bir süre sonra Zahi Halfan takipçilerine konunun artık kapandığı açıklamasını yaptı.

Öküzün altında buzağı aramak mı?

Körfez Arap ülkelerinde din adamları devlet adamlarına, devlet adamları da din adamlarına karşı özellikle kamusal alanda hep saygılı davranmışlardır. Önemli bir güvenlik bürokrati ile önemli bir din adamı arasında yaşanan bu pole-

mik, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, sıradışıdır. O yüzden basit kişisel bir polemige indirgenmesi gerekir.

Halfan-Karadavi polemigi daha büyük bir sorunun bir dışavurumu sadece... Birleşik Arap Emirlikleri'nin Müslüman Kardeşlerle yaşadığı imtihan'ın dışavurumu... Esas sorunun Müslüman Kardeşler olduğunu görmek zor değil.

Mısır'da 1926 yılında doğan Yusuf el Karadavi, Mısır merkezli Müslüman Kardeşler hareketinin içinde daha gençliğinde kendisine yer bulmuş birisiydi. Nasır döneminde hapis yatmış, doğrudan Hasan el Benna'dan ilhamını almış ve özellikle 1990'lardan itibaren de İslam dünyasının en etkin din adamlarından birisi olmuştur.

Kısacası Yusuf el Karadavi, mensupları bütün Arap dünyasına yayılan Müslüman Kardeşler cemaatinin en sembol ve en popüler ismiydi. El Karadavi'ye yapılacak herhangi bir saldırının, Müslüman Kardeşleri galeyana getireceği belliydi ki Mısır ve Kuveyt'ten Zahi Halfan'a eleştirinin gelmesi gecikmedi.

Aslında Zahi Halfan, hedefinde Müslüman Kardeşler'in olduğunu gizlemiyordu. Karadavi ile girdiği polemikten yaklaşık bir buçuk ay sonra Dubai'nin Polis Şefi, katıldığı bir konferansta BAE'nin Müslüman Kardeşler sorununu net bir şekilde ifade ediyordu. Bahreyn'de toplanan konferansta, Halfan Körfez'in güvenliğine en büyük tehdidin Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nden geldiğini öne sürdü. Halfan'a göre ABD, daha önce Humeyni'nin yaptığı gibi, diğer Arap ülkelerini sarsan devrimi ihraç etmeye çalışıyordu. Bunun içinde yerel bir ajan bulmuştu kendine: Müslüman Kardeşler. Halfan'a göre, Müslüman Kardeşler gün geçtikçe güçleniyor ve Körfez ülkeleri için bir tehdit oluşturmuyordu.¹⁴

Halfan Yusuf el Karadavi'ye yönelttiği tehdidin hemen ardından Müslüman Kardeşler'e yönelik daha ilginç bir açıklama yaptı. 2012 yılının Mart ayı sonunda Polis Müdürü, 'Kim bizimle ise hoş gelir. Kim Müslüman Kardeşlerin liderini takip ederse, ona güle güle,' diyordu. Bahreyn'de yap-

BM'nin 2012 yılının Eylül ayında yapılan Genel Kurul toplantısında yaptığı konuşmada, El Nahyan Körfez Arap ülkelerine Müslüman Kardeşlere karşı birlik olma çağrısı yaptı.

tığı açıklamaların bir benzerini Zahi Halfan dört ay sonra yine yaptı. Halfan, Körfez Arap ülkelerindeki hükümetleri devirmek ve servetlerine el koymak için uluslararası bir komplodan bahsetti. Polis Müdürü'ne göre, bu uluslararası komplo nun bir ayağı İran iken, diğer bir ayağı ise Müslüman Kardeşler'di.¹⁵ BAE'nin Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayed el Nahyan konuyu Birleşmiş Milletler'in gündemine bile taşıdı. BM'nin 2012 yılının Eylül ayında yapılan Genel Kurul toplantısında yaptığı konuşmada, el Nahyan Körfez Arap ülkelerine Müslüman Kardeşlere karşı birlik olma çağrısı yaptı.¹⁶

Halfan'ın Müslüman Kardeşlere yönelik tehditleri lafta kalmadı. Halfan-Karadavi polemigin-

den yaklaşık dört ay önce, 2011'in Aralık ayında, BAE'nin Başkanı Şeyh Halife bin Zayed hepsi Müslüman Kardeşlere üye altı kişiyi vatandaşlıktan çıkarmıştı. Polemiğin ardından ise BAE emniyet güçleri Müslüman Kardeşler üzerindeki baskılarını artırdı. Bu satırların yazıldığı an itibarıyla çoğunluğu Müslüman Kardeşler üyesi olan 64 BAE vatandaşı gözaltında bulunuyor.¹⁷

BAE ile Müslüman Kardeşler arasındaki süregiden sorun yakın bir zaman içinde çözülecek gibi gözüküyor. Gelecek aylarda daha fazla tutuklamanın yapılacağı ve BAE'de Müslüman Kardeşler üzerindeki baskının artacağı hemen hemen kesin. Taraflar arasındaki ilişkilerin tarihine bakmak bugünü daha iyi anlamamıza bir nebze de olsa katkı sağlayabilir.

Nereden Nereye?¹⁸

Müslüman Kardeşler'in Birleşik Arap Emirlikleri serüveni aslında çok farklı başlamıştı. Bilindiği üzere, Müslüman Kardeşler 1928 yılında Hasan el Benna tarafından Mısır'da kuruldu. Kısa zamanda büyüyen ve güçlenen bu cemaat İngiltere karşıtı anti-emperyalist mücadelede ön saflarda yerini aldı. Cemal Abdünnasır'ın da içinde olduğu Hür Subaylar cuntasına toplumsal desteği Müslüman Kardeşler sağladı. 1952'deki askeri darbeyle bütün siyasi partiler ve örgütler kapatılırken, Hür Subaylar cemaate dokunmadı. Bu durum 26 Ekim 1954 günü değişecekti. Muhammed Abdullatif isimli bir Müslüman Kardeşler üyesi Mısır'ın popülist lideri Cemal Abdünnasır'ına başarısız bir suikast düzenledi. Takip eden günlerde Nasır'ın bütün hışmı cemaat üzerineydi. Binlerce Müslüman Kardeş hapse atıldı, onbinlercesi ülkeyi terketti.

1940'ın sonundan itibaren artan petrol gelirleriyle gittikçe zenginleşen Körfez Araplarının özellikle eğitim, sağlık ve din hizmetleri gibi birçok alanda kalifiye elemana ihtiyaçları vardı. Körfez Arap devletleri söz konusu dönemde halen daha kabile-devletleriydi. Yerel halkın çoğu okuma yazma bile bilmiyordu. Bir de ciddi bir bölgesel sorunla karşı karşıydılar. Nasır'ın Pan-Arab ve Cumhuriyetçi ideolojisi, bu kabileci devletleri tehdit ediyordu. İşte bu ortamda Körfez Arap idarecileri Müslüman Kardeşlere kucak açtı. Binlerce Müslüman Kardeş, Körfez Arap ülkelerine yerleşti ve eğitimden yargıya birçok devlet kurumlarına yerleşti. Zamanla birçoğuna vatandaşlık verildi. Yusuf el Karadavi, Mısır'ı terkedip, Körfez'i vatan belleyen binlerce Müslüman Kardeş'ten sadece bir tanesi.

Bir istisnayı belirtmek gerek. İçinde Müslüman Kardeşlerin de olduğu Arap göçü BAE'den ziyade, daha çok Kuveyt, Katar, Bahreyn ve Suudi Arabistan'a yönelikti. Bunun sebebi basitti. BAE, 1960'lı yıllara kadar petrol ihraç eden bir ülke değildi. İlk ihracatını 1962 yılında gerçekleştirdi. Dolayısıyla, BAE diğer Körfez ülkelerine göre daha az sayıda Müslüman Kardeş'i çekebildi. Müslüman Kardeşler BAE'ye alternatif bir yol-

dan girdiler. Eğitim faaliyetlerine çok önceden başlayan Kuveyt ve özellikle Mısır'a giden BAE öğrencileri yoluyla... Diğer bir deyişle, Katar, Suudi Arabistan gibi öteki Körfez ülkeleri ile karşılaştırıldığında BAE'nin Müslüman Kardeşleri hep daha çok yerel halktan olageldi.

BAE'de Müslüman Kardeşler ilk örgütlenmesini 1974'te yaptı. Kısaca İslah olarak bilinen, İslah ve Toplumsal Rehberlik Kurumu, Kuveyt ve Mısır'da eğitimini alıp, Müslüman Kardeşlere katılan öğrenciler taraftan kuruldu. Bu öğrencilerden birisi bağımsızlık sonrası ilk bakanlar kurulunda görev aldı. 1979-1983 döneminde ise iki tane Müslüman Kardeş kabinede Eğitim Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı koltuklarında oturdu. Bu iki bakanlık yoluyla Müslüman Kardeşler hem eğitim hem de yargı da etkinliklerini artırdılar. Bir vaha şehri, el-Ayn'da kurulan Birleşik Arap Emirlikleri Üniversitesi'ni de büyük oranda Müslüman Kardeşler kurdu.

1983 yılında iki bakanlık koltuğunu da kaybeden Müslüman Kardeşler 1994 yılına kadar BAE devleti tarafından rahatsız edilmeden özellikle öğrenciler arasında etkinliklerini ve taraftarlarını artırdılar.

Müslüman Kardeşler için BAE'de dönüm noktası, zamanın Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in BAE gezisi oldu. Mübarek, 1990 yılı başlarında özellikle profesyonel meslek örgütlerinin çoğunda yönetimi ele geçirerek önemli bir muhalefet haline gelen Müslüman Kardeşler'e savaş açmıştı. BAE ziyaretinde Mübarek, Müslüman Kardeşler'in BAE örgütü İslah'ın bazı üyelerini Mısır'da terörist aktivitelerde bulunmakla suçladı. BAE yetkilileri İslah'ın aktivitelerine ilişkin resmi bir soruşturma başlattı. Soruşturma neticesinde, BAE, İslah'ın bütün yabancı aktivitelerini yasakladı, yönetimini dağıttı ve bütün şubelerinin yönetimini Toplumsal İşler Bakanlığı'nın gözetimi altına koydu.

BAE, yedi emirliğin bir araya gelmesi ile oluşan federatif bir devlettir ve daha da önemlisi her bir emirlik özellikle iç işlerinde oldukça bağımsızdır. Özellikle Ras el Hayma'nın Emiri Sakr bin Mu-

Körfez Arap ülkelerinde din adamları devlet adamlarına, devlet adamları da din adamlarına karşı özellikle kamusal alanda hep saygılı davranagelmışlerdir. Önemli bir güvenlik bürokratu ile önemli bir din adamı arasında yaşanan bu polemik, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, sıradışıdır.

hammed el Kasimi'nin koruması BAE'li Müslüman Kardeşlere önemli destek oldu. Sakr bin Muhammed, Islah üyeliğini devam ettirmekle kalmadı, ayrıca Ras al Hayma şubasını koruması altına aldı. Acman Emiri Humeyd bin Raşid el Nueymi de federal devletin bu tutumundan etkilenmemişti. Önemli bir BAE'li Müslüman Kardeş, Saad Abdallah Salman'ı 1996 yılında Acman Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin rektörü olarak atadı.

1990'ın ortalarından beri, diğer BAE emirlikleri ve Müslüman Kardeşler arasındaki ilişkiler bir daha eski haline dönmedi. Yine de aradaki gerilim nispeten başarılı bir şekilde kontrol altında tutuldu ve taraflar arasında açık bir çatışma yaşanmadı.

Şu an görünen o ki BAE'li yöneticiler Müslüman Kardeşlerle alakalı tam olarak ne yapmaları gerektiğini uzun zaman kestiremedi. Mesela, 2003 yılında 170 civarında Müslüman Kardeş, Eğitim Bakanlığı'ndan başka devlet kurumlarına transfer edildi. Fakat aynı zamanda Abu Dabi Emirliğinin veliahtı, Muhammed bin Zayed aradaki farklılıkları giderme amacıyla üç üst düzey Müslüman Kardeş üyesi ile görüştü. Arap Baharı işte BAE ile Müslüman Kardeşler arasındaki bu belirsiz durumun üzerine geldi.

Arap Baharı ve Değişen Dengeler

2010 yılının Aralık ayında Muhammed Buazi isimli bir Tunuslu gencin kendini yakmasıyla başlayan Arap Baharı, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)'nin kapısını 2011'in Mart ayında çaldı. Önemli bir farkla; Tunus ve Mısır gibi ülkelerde

yüzbinler sokaklara dökülürken, BAE'de sadece 100 civarında siyasi aktivist ilk adımı attı. Hem de oldukça barışçıl, kimsenin burnunu kanatmayacak bir adım. Ülkenin önde gelen entellektüel ve akademisyenlerini içeren bu grup BAE hükümetine bir mektup sundu sadece. Oldukça mütevazı ve yumuşak bir dille yazılan mektubun görece olarak istekleri de masumdu.

BAE'nin Milli Meclisi zaten vardı. Fakat 2006 yılına kadar bu meclisin tüm üyeleri BAE'nin yedi emiri tarafından atanıyordu. 2006 yılında yapılan bir değişiklikle 40 kişilik meclisin yarısı seçilecek, diğer yarısı ise emirler tarafından atanacaktı. Her ne kadar bu bir ilerleme olsa da yine de seçimlerde oy kullanma ve aday olma hakkı oldukça sınırlıydı. 2006 yılında sadece 6,689 kişinin bu hakkı vardı ki, bu rakam Emirlik vatandaşlarının yüzde 1'inden daha azına tekabül ediyordu. Daha da önemlisi, Meclis'in herhangi bir yasama gücü yoktu, kararları tavsiye niteliğindedeydi.¹⁹ 2011 yılının Mart ayında hükümete verilen dilekçe bütün Emirlik vatandaşlarına seçme ve seçilme hakkının verilmesini, seçilecek milli meclis'inde gerçek anlamda bir yasama organı olmasını talep ediyordu.²⁰

Mektubun sunulmasından kısa bir süre sonra, BAE güvenlik yetkilileri mektubu imzalayanlardan beş kişiyi tutukladı. 2011 yılının Sonbahar ayında ise seçme ve seçilme hakkı daha da genişletilerek 129,000 kişiye yayıldı. Bu artışla BAE vatandaşlarının yaklaşık yüzde 13'u seçme ve seçilme hakkına kavuştu. 2011'in Kasım'ında sonuca bağlanan mahkeme, mektubu imzalayan beş kişinin tamamını BAE yöneticilerine hakaret etmekten suçlu buldu ve 3 yıl hapse mahkûm

Müslüman Kardeşler'in Mısır'da parlamentonun ardından, Başkanlığı da ele geçirmesi hiç kuşkusuz ki BAE'li yöneticilerin kaygılarını daha da artırmış olsa gerekir.

etti. Bir gün sonra ise BAE'nin başkanı, Halife bin Zayed beşini de affederek, Körfez'de hâkim 'baba emir/kral' figürünü pekiştirmiş oldu.

Not etmekte fayda var. Suçlanan beş kişinin avukatı önemli bir Müslüman Kardeş üyesi, Muhammed el Rokn idi. El Rokn daha sonra başlayacak tutuklamalardan ilk hapse atılanlardan birisi olacaktı. Mektup davasından hüküm giyen beş kişiyi affeden BAE başkanı, Zayed bin Sultan, yaklaşık bir ay sonra, 4 Aralık 2011 günü, İslah üyesi yedi Emirlik vatandaşının vatandaşlığını iptal etti.

Takip eden hafta içinde, Mısır'da Müslüman Kardeşlerin Mübarek sonrası seçilecek ilk parlamentoda en güçlü blok olacağı belli olmuştu. BAE'li yöneticiler muhtemelen Mısır'daki bu bü-

yük seçim zaferinden sonra Müslüman Kardeşlerin daha da cesaretleneceğini düşünüyorlardı.

En azından Dubai Polis Müdürü Zahi Halfan bu fikirdeydi. 20 Ocak 2012'de Bahreyn'de toplanan konferansta, Halfan Müslüman Kardeşleri Körfez devletlerinin güvenliğine tehdit olarak gördüğünü hiçte diplomatik olmayan bir dille açıklıyordu.

20 gün sonra, 10 Şubat 2012 günü bir grup Suriyeli, Suriye Konsolosluğu'nun önünde protesto gösterisi yaptı. Takip eden haftalarda BAE devleti gösteriye katılanları tespit edip, önemli bir kısmının vizesini iptal etmeye başladı. Yusuf El Karadavi ile Zahi Halfan arasındaki polemikte bu yüzden başladı. Kısaca, Halfan-Karadavi polemliği BAE ve Müslüman Kardeşler arasında

uzun zamandır biriken bir tansiyonun, Arap Baharı ile BAE için bir güvenlik kaygısına dönüşmesini temsil ediyordu.

BAE'nin Müslüman Kardeşler'e ilişkin güvenlik kaygısının bir kaç esas parametresinden bahsetmek mümkündür. Süregiden tartışmalarda BAE'li yetkililer temel olarak iki tehdide parmak basmaktadır. İlki, Müslüman Kardeşler'in Arap Baharı rüzgârını Körfez'e yayma ihtimali. İkincisi ise bölgede artan Müslüman Kardeşler etkinliği aynı zamanda İran'ın nüfuzunun artması da demek.

BAE'lilerin öne sürdüğü ikinci tehdit daha çok özellikle Körfez ülkelerinin klasik İran endişesini azdırarak, Müslüman Kardeşler'e karşı ortak hareket etmeyi sağlama amaçlı gibi gözüküyor. Yoksa Müslüman Kardeşler'in İran karşıtlığı, Körfez Araplarından daha az değildir. Suriye'de süregiden isyanda Müslüman Kardeşleri, İran ve Suriye'deki rejimle aynı safta gösterme çabasını başka türlü yorumlamak mümkün değil.

Arap Baharı'nın Körfez ülkelerine yayılması ihtimali ise daha ciddi bir endişe... BAE ile hemen hemen aynı konumdaki Katar'ın, Suudi Arabistan'ın, Kuveyt veya Bahreyn'in benzer bir Müslüman Kardeşler endişesi yok gibi gözüküyor ki şimdiye kadar BAE diğer Körfez Ülkelere Müslüman Kardeşler'e karşı harekete geçiremedi. O halde BAE'nin tam olarak Müslüman Kardeşler'le sorununu ne?

Bu soruya verilecek her türlü cevabın halihazırda spekülasyon olacağını not etmeliyim. Takip eden tartışmanın bu kayıt altında değerlendirilmesi gerekir. Bütün Körfez ülkelerinde sadece Birleşik Arap Emirlikleri'nde Müslüman Kardeşler önemli bir muhalefet olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı sebeplerle de olsa, ne Suudi Arabistan'da ne Katar'da ne Bahreyn'de ne de Kuveyt'te Müslüman Kardeşler rejimler için tehdit oluşturmaktadır. Bahreyn gibi ülkelerde Şii çoğunluğa karşı Müslüman Kardeşler'in rejim için önemli bir toplumsal destek grubu olduğu bile iddia edilebilir. Katar'daki Müslüman Kardeşlerin büyük çoğunluğu Katar asıllı değil iken,

BAE'de Müslüman Kardeşler'in önemli bir oranı aslen Emirliktendir. Suudi Arabistan'ın kendi Selefî dini muhalefeti vardır ve mevcut dini yapılanmasının yanında Müslüman Kardeşler etkin bir güç değildir.

Müslüman Kardeşler ile alakalı not etmemiz gereken bir diğer nokta daha vardır. O da Müslüman Kardeşler'in milli devlet sınırlarını aşan bir cemaat olmasıdır. 80 küsur yıllık tarihinde de siyasi ideoloji/teolojisini milli devlet felsefesi ile de barıştırmadı. Nihai amaç olarak hep İslam dünyasının birliğini savundu. Farklı farklı ülkelerdeki Müslüman Kardeşler farklı politikalar takip etse de rejimlerle ilişkileri farklı olsa da yine de birbirileri için önemli bir uluslararası destek ağı olmaya devam ettiler. Müslüman Kardeşler'in Mısır'da parlamentonun ardından, Başkanlığı da ele geçirmesi hiç kuşkusuz ki BAE'li yöneticilerin kaygılarını daha da artırmış olsa gerekir. Zira Mısır'da ve diğer Arap ülkelerindeki bu kazanımlarıyla, Müslüman Kardeşler'in BAE'de de eli güçlenmiş oldu.

Müslüman Kardeşleri bir muhalefet gücü olarak BAE için sorunlu hale getiren iki nokta var. Birincisi, Müslüman Kardeşler, İslami bir söylemle değil, liberal-demokratik bir söylemle muhalefetlerini devam ettiriyorlar. Muhammed el Rokn'ün dünyada insan hakları aktivisti olarak tanındığını not etmek gerekir. Liberal-demokrat söylemi ve insan hakları savunuculuğu ile Müslüman Kardeşler aslında BAE'nin yönetici ailelerinin otokratik yüzlerine vurgu yaparak, dünyaya sundukları ilerlemeci ve modern bir imaja en büyük darbeyi indirmiş oluyorlar.

İkincisi ve belki de en önemlisi, Müslüman Kardeşler'in reform taleplerinin 'sınıfsal' yönünün de olması... Müslüman Kardeşler'in siyasi reform talepleri aslında BAE'nin yeraltı zenginliklerinin daha eşit bir şekilde dağıtımını hedefliyor. Müslüman Kardeşlerin en kritik destekçisinin BAE'yi oluşturan yedi emirlikten en fakiri olan Ras el Hayme olmasına veya Müslüman Kardeşler'in BAE'nin modernleşme sürecinde dezavatanjlı duruma düşen bedevi kabile mensupları arasında destekçi bulmasına bu açıdan bakmak gerekir.

Kısacası, Müslüman Kardeşler aslında Dubai ve Abu Dabi'nin ışıkları ile kamaşan gözlere, Birleşik Arap Emirlikler'in daha karanlık yüzünü gösteriyor. Petrolle artan ve daha da artacak gibi

gözükten korkunç toplumsal, siyasi ve iktisadi eşitsizliği... Bu temel sorun çözümsüz kaldığı sürece, BAE'nin de Müslüman Kardeşler sorunu sürececek gibi gözüküyor.

0

DİPNOTLAR

- 1 Yusuf el Karadavi'nin hayatı ile alakalı olarak, Jakob Skaovgaard-Peterson ve Bettina Graf, *Global Mufti: The Phenomenon of Yusuf al Qaradawi*, Hurst & Co, 2009. Yusuf el Karadavi'nin otobiyografisi de vardır.
- 2 Katar'ın devlet üniversitesi Katar Üniversite'sinde eğitim kız-erkek ayrıdır.
- 3 Müslüman Kardeşler 1928 yılında Hasan el Benna tarafından kuruldu. 1954 yılında düzenledikleri başarısız suikast girişiminden sonra, Cemal Abdünnasır'ın hedefine yerleştiler: binlerce Müslüman Kardeş hapiste yattı, binlercesi Mısır'ı terketti. Müslüman Kardeşlerin önemli düşünürü, Seyyid Kutup Nasır'ın hapislerinde asılanlar arasında. Müslüman Kardeşler'in ilk dönemine ilişkin artık klasik olmuş bir çalışma için, Richard P. Mitchell, *The Society of the Muslim Brothers*, Oxford University Press, 1993. Bu çalışma ilk olarak 1969 yılında basıldı. Müslüman Kardeşler'e Abdünnasır'ın vurduğu darbe öylesine ağırdı ki, Mitchell Müslüman Kardeşlerin tamamen bitirildiğine inanır.
- 4 "Saudi Arabia prints 1.5m copies of religious edict banning protests," *The Guardian*, 29 Mart 2011, <http://www.guardian.co.uk/world/2011/mar/29/saudi-arabia-edict-banning-protests>
- 5 El Buti Esad'a desteğini defalarca dile getirdi. Bu örneklerden birisi için, "Prominent Syrian cleric calls for anti-Assad protestors to repent: video," 14 Temmuz 2012, <http://english.alarabiya.net/articles/2012/07/14/226301.html>
- 6 El Karadavi konu ile alakalı benzer nitelikte açıklamalar yaptı. Bu açıklamalardan birisi, "El Karadavi yavzih mevkufehu min el buazizi," 19 Ocak 2011, <http://www.aljazeera.net/news/pages/0ea2516f-e775-4746-9796-716adb53a62>
- 7 "Mubarak must go, says Qaradawi" *The Peninsula*, 29 Ocak 2011, <http://thepeninsulaqatar.com/qatar/140854-mubarak-must-go-says-qaradawi.html>
- 8 El Karadavi, fetvasını TV programında verdi. <http://www.youtube.com/watch?v=bEe8GouMrtY>
- 9 Fetva'nın İngilizcesi için, <http://www.islam21c.com/fataawa/2407-fatwa-on-syria-by-107-scholars>
- 10 "Al Qaradawi denounces Hezbollah, Iran, Support for Asad's Tyranny," 17 Mart 2012, <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=29782>
- 11 Yazar'ın kendi gözlemi.
- 12 Şeyh'in açıklamalarının Arapçasının sadece bir bölümünü bulabildim. Daha geniş bir dökümünü ise şu yazıda buldum: Laura Stuart, "Injustice in the U.A.E.," *DeLiberation*, 5 Mart 2012. <http://www.deliberation.info/injustice-in-the-u-a-e/>
- 13 Bu tartışmaya dair gerek uluslararası gerekse bölgesel medyada oldukça fazla haber çıktı. Herhangi bir internet araştırması ile karşılıklı yapılan açıklamalara erişilebilir. Örnek olarak, "Egypt's Muslim Brotherhood statement condemned," *Emirates 24/7 News*, 11 Mart 2012, <http://www.emirates247.com/news/government/egypt-s-muslim-brotherhood-statement-condemned-2012-03-11-1.447633>
- 14 Zahi Halfan'ın konuşması için, http://www.thememriblog.org/blog_personal/en/41653.htm
- 15 "Dubai police chief warns of Muslim Brotherhood, Iran threat," *Reuters*, 26 Temmuz 2012, <http://news.yahoo.com/dubai-police-chief-warns-muslim-brotherhood-iran-threat-152933455.html>
- 16 "Gulf states must tackle Muslim Brotherhood threat: UAE," 8 Ekim 2012, <http://www.chicagotribune.com/news/sns-rt-us-emirates-brotherhoodbre8970sd-20121008,0,1407341.story>
- 17 Gözaltındaki 64 kişinin isimleri için, http://www.echr.org.uk/?page_id=207
- 18 Takip eden tartışmadaki tarihi bilgiler için Mansur El Nukeydan, "El Ihvan el Muslimun fil Emirat," içinde *El Ihvan el Muslimun ve el Selefiyyun fil Halic*, Misbar Araştırma Merkezi, 2011'den yararlandım.
- 19 "Freedom in the World 2012: United Arab Emirates," *Freedom House*, 2012. Rapora erişmek için, <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2012/united-arab-emirates>
- 20 "UAE citizens petition for direct elections and legislative powers, *CNNWorld*, 9 Mart 2011, <http://www.cnn.com/2011/WORLD/meast/03/09/uae.petition/index.html>